

Selachops flavocinctus: een nieuwe mineervlieg voor Nederland (Diptera: Agromyzidae)

J.D.M. (Dick) Belgers
J.C. (Niels-Jan) Dek
Wouter van Steenis

TREFWOORDEN

Faunistiek, moerasgebieden, Phytomyzinae, scherpe zegge

Entomologische Berichten 77 (4): 197-199

De familie van de mineervliegen (Agromyzidae) bestaat over het algemeen uit onopvallende, kleine tot zeer kleine vliegen. In dit artikel melden wij een nieuwe soort van deze familie voor Nederland: *Selachops flavocinctus*. Deze soort is een atypische mineervlieg vanwege haar aanzienlijke grootte en uiterlijk. De soort leeft in moerasachtige gebieden en wordt geassocieerd met scherpe zegge (*Carex acuta*).

Introductie

Soms vang je vliegen waarvan je geen idee hebt in welk geslacht, laat staan in welke familie je ze moet plaatsen. Wat te doen met een dergelijke vondst? De website Diptera.info biedt dan vaak uitkomst, omdat er op het forum van deze site een groot aantal internationale vliegenexperts actief is. Twee auteurs vonden onafhankelijk van elkaar een zeer opmerkelijke en onbekende vlieg. Beide vondsten werden geplaatst op het forum van de website Diptera.info en in beide gevallen bleek het te gaan om de grootste mineervlieg (Agromyzidae) van Europa: *Selachops flavocinctus* Wahlberg (figuur 1). Deze soort was nog niet gemeld uit Nederland. Beuk (2017) meldt momenteel 203 soorten Agromyzidae voor Nederland. Volgens Willem Ellis (persoonlijke mededeling) zijn er echter meer soorten in Nederland gevonden die nog niet zijn gepubliceerd. *Selachops flavocinctus* behoort tot de subfamilie Phytomyzinae en is in het West-Palaarctisch gebied de enige soort binnen het geslacht.

Selachops flavocinctus is een opvallende donkere vlieg met een habitus en grootte (4-4,5 mm) waarbij je niet meteen denkt aan een vertegenwoordiger van de Agromyzidae. De meeste soorten van deze familie zijn maar 2-3 mm groot. De soort is op naam te brengen met Papp & Černý (2016) of met Spencer (1976). Een sleutel en een beschrijving van de larve wordt gegeven door Dempewolf (2001).

Verspreiding

Selachops flavocinctus is in Europa gemeld uit Zweden, Finland, Estland, Rusland, Duitsland, Frankrijk, Zwitserland, Oostenrijk, Tsjechië, Hongarije, Moldavië, Oekraïne en Italië (figuur 2) (Kahanpää 2014, Korneyev 2002, Kostromina et al. 2016, Martinez 2013). In 2016 is de soort ook gevonden in Polen en Wit-Rusland (Rafał Kaźmierczak & Yury Matsiushyk op Diptera.info). Hieraan kan nu dus ook Nederland worden toegevoegd. In ons land werden twee vondsten gedaan (figuur 3).

Materiaal 1 ♀, Gelderland, Wageningen, Plasserwaard, AC 171,2-439,7, 03.iv.2014, leg. D. Belgers, col. J.C. Dek; 1 ♂, Zuid-Holland, Nieuwkoopse Plassen (De Haak, langs Hollandse Kade), AC 117-462, 25.iv.2008, leg. W. van Steenis, col. J.C. Dek.

Herkenning

Selachops flavocinctus is een atypische mineervlieg vanwege haar opvallende grootte en uiterlijk. De kop is driehoekig van vorm en dichtbehaard. De vlieg is overwegend zwart. Het schildje, de halters en de achterranden van de tergieten zijn geel en ook de randen van de pleura zijn vaak geel gekleurd. Er is beharing over het gehele schildje aanwezig, wat uniek is binnen de Agromyzidae. Een ander kenmerk dat weinig voorkomt bij mineervliegen is het ontbreken van vibrissen. De monddelen zijn rudimentair. Er zijn vliegen gevonden die twee achterste dwarsaders ('posterior crossveins') bezaten in plaats van één (Spencer 1976, M. von Tschirnhaus persoonlijke mededeling).

Biologie

Beide exemplaren werden gevangen uit moerasvegetatie. Het vrouwtje in de Plasserwaard werd gesleept op een begroeide oever van een klein wiel in de uiterwaard (figuur 4). Het mannetje uit De Haak werd op zicht gevangen van bloeiende dotterbloem (*Caltha palustris*).

Volgens Dempewolf (2001) en Kostromina et al. (2016) leven de larven van *S. flavocinctus* in scherpe zegge (*Carex acuta*), een zeggesoort die vrij algemeen is in Nederland en vooral voorkomt in zeggemoerassen en natte loofbossen (Weeda et al. 1994). Poppen van *S. flavocinctus* zijn tot nu toe alleen aangetroffen in het onderste deel van de stengel. Het is nog onduidelijk waar de larve gedurende de eerste levensfase exact leeft. Waarschijnlijk is dit in de rand van de stengel of in de bladeren. Volgens Kostromina et al. (2016) bevindt de larve zich gedurende het laatste stadium binnen in de stengel en dan vooral in het gedeelte net onder het grondoppervlak. De verpopping vindt plaats in de stengel op een hoogte van 1,5-4 cm boven de stengelbasis. De vliegen overwinteren als pop en beginnen al actief te worden na de eerste vorstvrije dagen en vliegen zelden langer dan tot eind april. Interessant is te vermelden dat Kostromina et al. (2016) twee endoparasieten (Braconidae) beschrijft die uitgekweekt zijn uit poppen van *S. flavocinctus*: *Protochorebus pervushini* Kostromina en *Asyntactus rhogaleus* Marshall. Beide soorten zijn nog niet bekend uit Nederland.

a

b

1. *Selachops flavocinctus*, vrouwtje (a) lateraal, (b) dorsaal, 3.iv.2014, Wageningen, Plasserwaard. Foto's: Dick Belgers
1. *Selachops flavocinctus*, female (a) lateral, (b) dorsal, 3.iv.2014, Wageningen, Plasserwaard (province of Gelderland).

2. Landen in Europa waar *Selachops flavocinctus* is aangetroffen.
2. Distribution map of *Selachops flavocinctus* in Europe.

3. Vindplaatsen van *Selachops flavocinctus* in Nederland.
3. Localities of *Selachops flavocinctus* in the Netherlands.

Tot slot

Selachops flavocinctus is een zeer opvallende vlieg die dipterologen wat identificatie betreft gemakkelijk op het verkeerde been zet. De soort leeft in vochtige, moerasachtige gebieden, omgevingen die in Nederland toch ruim voorhanden zijn. Moerasgebieden zijn, door de vaak slechte toegankelijkheid, wellicht onderbemonsterd door dipterologen. De vondst van *S. flavocinctus* in Nederland laat zien dat ook deze gebieden interessante vliegen kunnen herbergen. Het zou zeker goed zijn om al vroeg in het voorjaar onderzoek te verrichten in gebieden met groeiplaatsen van scherpe zegge. Wie weet komen we dan meer te weten over de biologie van deze bijzondere mineervlieg.

Dankwoord

Met dank aan Rafał Kaźmierczak en Yury Matsiushyk voor het aanleveren van waarnemingen uit Polen en Wit-Rusland en Miloš Černý voor het bevestigen van de determinatie, Willem Ellis voor de informatie over het aantal Agromyzidae in Nederland en André van Loon voor het maken van de kaartjes.

4. Vanglocatie van *Selachops flavocinctus* in de Plasserwaard, Wageningen.
Foto: Dick Belgers
4. Collection site of *Selachops flavocinctus* in the Plasserwaard, Wageningen.

Literatuur

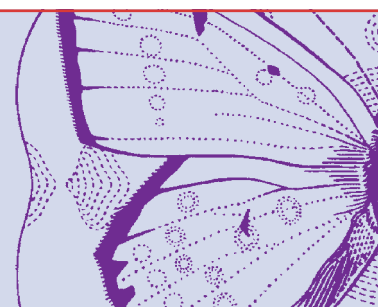
- Beuk PLTh 2017. Family Agromyzidae. Beschikbaar op: Checklist of the Diptera of the Netherlands (Beuk PLTh ed.): <http://www.diptera-info.nl/newsphp?fam=Agromyzidae> [geraadpleegd 24 februari 2017].
- Dempewolf M 2001. Larvalmorphologie und Phylogenie der Agromyzidae (Diptera). Proefschrift Universitat Bielefeld.
- Kahanpa J 2014. Checklist of the leaf-mining flies (Diptera, Agromyzidae) of Finland. ZooKeys 441: 291-303.
- Korneyev VA 2002. The first record of the genus *Selachops* (Diptera, Agromyzidae) in Ukraine. Vestnik Zoologii 36: 70.
- Kostromina TS, Timokhov AV & Belokobylskij SA 2016. Braconid wasps of subfamily Alysiinae (Hymenoptera: Braconidae) as endoparasitoids of *Selachops flavocinctus* Wahlberg, 1844 (Diptera: Agromyzidae) in the Central Urals, Russia. Zootaxa 4200: 305-319.
- Martinez M 2013. Agromyzidae: *Selachops flavocinctus*. In: Fauna Europaea: Diptera, Brachycera (Pape T & Beuk PLT eds), Fauna Europaea version 2.6.2.. Beschikbaar op: www.fauna-eu.org [geraadpleegd 10 februari 2017].
- Papp L & erny M 2016. Agromyzidae (Diptera) of Hungary. Volume 2. Phytomyzinae I. Pars Ltd.
- Spencer KA 1976. The Agromyzidae (Diptera) of Fennoscandia and Denmark. Fauna Entomologica Scandinavica Vol. 5 Part 1 (1-304), Part 2 (305-606). Scandinavian Science Press Ltd.
- Weeda EJ, Westra R, Westra CH & Westra T 1994. Nederlandse Oecologische Flora. Wilde planten en hun relaties 5. IVN.

Geaccepteerd: 23 maart 2017

Summary

***Selachops flavocinctus*: a leaf-miner fly recorded for the first time from the Netherlands (Diptera: Agromyzidae)**

The first records of *Selachops flavocinctus* for the Netherlands are given. These are based on a male and female specimen collected in two different marsh areas. Distribution, habitat, appearance and biology of *S. flavocinctus* are discussed.

J.D.M. (Dick) Belgers
Nassauweg 6
6703 CH Wageningen
dick.belgers@wur.nl

J.C. (Niels-Jan) Dek
Mosselstraat 4
4401 CR Yerseke

Wouter van Steenis
Vogelmelk 4
3621 TP Breukelen